

مجله علوم تربیتی و روانشناسی
 دانشگاه سیستان و بلوچستان
 سال اول- شماره اول - اسفند ۱۳۸۳

بررسی رابطه بین مرکز کنترل درونی - بیرونی و پیشرفت تحصیلی و مقایسه آن در دانش آموزان پسر تیزهوش و عادی

فاطمه صغری کربلایی هرفته*

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی و مقایسه رابطه بین مرکز کنترل و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان مدارس راهنمایی پسرانه تیزهوش و عادی می پردازد. بدین منظور با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای تعداد ۱۲۰ نفر از دانش آموزان سال اول و دوم راهنمایی به صورت تصادفی انتخاب و نسبت به همتاسازی دانش آموزان پسر عادی با تیزهوش در دو گروه مجرا (تیزهوش و عادی) اقدام شد.

در واقع این پژوهش به دنبال بررسی این اهداف است : ۱- آیا بین مرکز کنترل درونی دانش آموزان پسر تیزهوش و عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد؟ ۲- آیا بین مرکز کنترل بیرونی دانش آموزان پسر تیزهوش و عادی با پیشرفت آنها رابطه معناداری وجود دارد؟ ۳- آیا بین مرکز کنترل درونی و بیرونی دانش آموزان راهنمایی پسر تیزهوش و عادی تفاوت وجود دارد؟

ابزار مورد استفاده در این پژوهش مقیاس کنترل درونی - بیرونی راتر می باشد و ابرای تجزیه و تحلیل آماری از روشهای آماری همبستگی پیرسون و آگروههای مستقل استفاده گردیده است نتایج به دست آمده از پژوهش نشان

* عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه آزاد واحد زاهدان .

می دهد که بین مرکز کنترل درونی و پیشرفت تحصیلی، بین مرکز کنترل بیرونی و پیشرفت تحصیلی و بین مرکز کنترل درونی و بیرونی دو گروه (تیزهوش و عادی) تفاوت معناداری وجود دارد و پسران عادی در مقایسه به پسران تیزهوش از مرکز کنترل بیرونی برخوردارند و هر چه مرکز کنترل درونی دانش آموزی بیشتر باشد پیشرفت تحصیلی او نیز بالاتر است.

واژه های کلیدی: مرکز کنترل درونی - بیرونی، پیشرفت تحصیلی

مقدمه

اصطلاح مرکز کنترل درونی - بیرونی^۱ اولین بار به وسیله راتر^۲ (۱۹۵۵) به نقل از لفرانکوئیس^۳ (۱۳۷۰) به کار رفته است. و به یک نظریه اجتماعی - شخصیتی^۴ که افراد را بر حسب شباهت آنها در نسبت دادن شکست یا موفقیت شان به علل درونی یا بیرونی توصیف می کند، اطلاق می شود (کریمی، ۱۳۷۳). افرادی وجود دارند که نوعاً مسئولیت موفقیت ها و شکست های خود را می پذیرند این افراد درون نگر هستند و گاه به عنوان افرادی که کنترل درونی دارند توصیف می شوند و سختی های خود را می پذیرند. بر عکس افرادی دیگری هم هستند که موفقیت یا شکست را به علل بیرونی نسبت می دهند. مرکز کنترل آنها بیرونی است. به عبارت دیگر، آنها برای موفقیت و شکست های خود متوجه نیروهای بیرونی می شوند (پیربلوطی، ۱۳۷۴).

والدین اغلب از این که فرزندانشان در امر تحصیل پیشرفتی ندارند نگرانند و در این خصوص شیوه های متفاوتی را به کار می برند ولی مؤثر نیست. معلمان و مربیان نیز بیشتر از والدین با مساله افت تحصیلی دانش آموزان و عدم تلاش آنان در این امر مواجه بودند. آنها در ترغیب دانش آموزان برای عمل کردن به گونه خاص مایلند بدانند تقویت و پرورش چه عاملی، توانایی دانش آموزان را برای رفتار کردن به شکلی که مرکز کنترل آنها درونی باشد، افزایش خواهد داد. بنابراین هدف کلی تحقیق حاضر، بررسی مرکز کنترل درونی و بیرونی دانش آموزان

^۱-Enter & External Locus

^۲-Rotter

^۳-Lefrankoiss

^۴-Sociality and personality

پسر مدارس تیزهوش در مقایسه با دانش آموزان مدارس عادی و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی آنها می باشد.

یک ویژگی نسبتاً پایدار شخصیت افراد مکان علیت است یعنی شخص علل وقایع را مربوط به درون یا بیرون از خود بداند. مکان علیت را اصطلاحاً مرکز کنترل نیز نامیده اند. فردی که دارای مرکز کنترل درونی است، خود را مسئول رفتار خود می داند. در حالی که فردی که دارای مرکز کنترل بیرونی است دیگران را مسئول رفتار خود می داند. (پیربلوطی، ۱۳۷۴) بنابراین با توجه به مفهوم مرکز کنترل که متغیری است که به ادراک علیت فرد در مورد نتیجه عمل اشاره دارد (راتر، ۱۹۶۶) و بر اساس این فرض که مرکز کنترل، انتظار تأمین یافته پایداری برای کنترل تقویمها است. (بال^۲، ۱۹۷۷). سئوالاتی که این تحقیق در پی پاسخ گوئی به آن است عبارتند از:

آیا بین مرکز کنترل درونی دانش آموزان مدارس تیزهوش و دانش آموزان مدارس عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه وجود دارد؟

آیا بین مرکز کنترل بیرونی دانش آموزان مدارس تیزهوش و دانش آموزان مدارس عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه وجود دارد؟

آیا بین دانش آموزان مدارس تیزهوش و عادی از نظر مرکز کنترل درونی و بیرونی تفاوت وجود دارد؟

مرکز کنترل از جمله مفاهیمی است که ابتدا در نظریه یادگیری اجتماعی راتر (۱۹۶۶) مطرح شده است. این مفهوم که به ادراک علیت فرد در مورد نتیجه عمل او اشاره دارد. در این نظریه مرکز کنترل با باور شخص در مورد منشأ و مبدا کنترل ارتباط پیدا می کند. (پیربلوطی، ۱۳۷۴) همچنین نظریه راتر بر اساس چهار مفهوم توان رفتاری، انتظار، ارزش تقویت و موقعیت روان شناختی بیان شده است (کریمی، ۱۳۷۶).

مطالعات بسیاری، نمرات افراد دارای مرکز کنترل درونی و بیرونی را بر مبنای پرسشنامه راتر (۱۹۶۶) به متغیرهای دیگر ربط داده و تفاوت های معنی داری بین این دو گروه گزارش

¹ -Hersh

² -Shibel

داده اند. هرش^۱ و شیبیل^۲ (۱۹۶۷) پی بردند که درونی گراها از نظر استیلا، مردم آمیزی، کارایی، فکری، شکیبایی، تأثیر خوب و مقیاس های تندرستی مبنی بر فهرست روانی کالیفرنیا، برتر از برون گراها بودند. هرش و استریکلند^۳ (۱۹۶۷) نشان دادند افرادی که کنترل درونی دارند. در آزمون های کلامی بسیار فعال، جستجوگر، دارای تمایل به پیشرفت، قدرتمند و مستقل نشان داده می شوند (به نقل از بال، ۱۳۷۳).

یابانگرد (۱۳۷۰) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین مقایسه منبع کنترل، عزت نفس^۴ و پیشرفت تحصیلی پسران سال سوم دبیرستان های شهر تهران نشان داد که بین منبع کنترل و عزت نفس و پیشرفت تحصیلی رابط معناداری وجود دارد (شیخی فینی، ۱۳۷۲).

همچنین ترخان (۱۳۷۲) در پژوهش تحت عنوان بررسی رابطه بین موضوع نظارت، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان تیز هوش و عادی نشان داد که دانش آموزان تیز هوش از رضایتمندی، خویشتن داری، کفایت و اعتماد به نفس بیشتری در مقایسه با دانش آموزان عادی برخوردارند. در مطالعه ای که توسط الکساندر^۵ (۱۹۸۵) انجام گرفت، تفاوت دیدگاههای ۱۲۷ دانش آموز تیزهوش و ۱۱۶ دانش آموز غیرتیزهوش بین سنین ۱۲ تا ۱۷ ساله مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که افراد تیزهوش برتری خویش را ناشی از عوامل انگیزشی درونی نظیر کوشش و بازخورد می دانستند. الکساندر نتیجه می گیرد که آنچه باعث موفقیت تیزهوشان می شود درونی بودن جایگاه کنترل آنها است (به نقل از مهدویان، ۱۳۷۴).

وایزمن^۶ (۱۹۶۸) دریافت که همبستگی رفتاری کسانی که مرکز کنترل آنها درونی است شبیه همبستگی رفتاری کسانی است که نیاز به پیشرفت بالا دارند. آرشیو (۱۳۶۶) تحقیقی درباره روابط بین موفقیت شغل معلمان و مرکز کنترل انجام داد نمونه وی ۱۰۰ نفر معلم مدارس

³ -Strickland

⁵ - Elexander.P

⁶ -Vaezman

راهنمایی از هر دو جنس مرد و زن بودند. نتایج پژوهش نشان داد که معلمان موفق از هر جنس مرکز کنترل درونی دارند (به نقل از بیابانگرد، ۱۳۷۰).

میلگرام^۱ و میلگرام^۲ (۱۹۷۶) به تفاوت بین افراد نمونه از دانش آموزان پایه های چهارم تا هشتم دست یافته اند. دانش آموزان با بهره هوشی بالا به طور معناداری مرکز کنترل درونی دارند و مسئولیت بیشتری می پذیرند.

روش

با توجه به موضوع پژوهش حاضر که بررسی ارتباط بین دو متغیر (مرکز کنترل درونی و بیرونی و پیشرفت تحصیلی) می باشد، لذا از روش تحقیق همبستگی و t گروههای مستقل استفاده گردید. متغیرهای پایه تحصیلی دانش آموز، میزان تحصیلات والدین، سن دانش آموز و میزان درآمد خانواده کنترل گردید.

جامعه مورد پژوهش در این تحقیق عبارت بود از کلیه دانش آموزان پسر پایه اول و دوم راهنمایی شهرستان زاهدان که در سال تحصیلی ۷۸ - ۷۷ در مدارس تیزهوش و عادی این شهرستان مشغول به تحصیل بودند.

نمونه این پژوهش شامل ۱۲۰ نفر دانش آموز پسر شاغل به تحصیل در پایه اول و دوم راهنمایی (تیزهوش ۶۰ نفر و عادی ۶۰ نفر) شهرستان زاهدان می باشند. ابتدا از ۶۰ نفر تیزهوش تست ریون گرفته شد و سپس برای انتخاب گروه دانش آموزان عادی از روش نمونه گیری خوشه ای استفاده گردید. بدین طریق که از بین مدارس دولتی مناطق سه گانه شهر زاهدان با توجه به تعداد و جمعیت مدارس و با توجه به پراکندگی محل سکونت دانش آموزان پسر تیزهوش به تصادفی ۲ مدرسه در شمال، ۲ مدرسه در مرکز و ۳ مدرسه در جنوب بطور انتخاب شد سپس برای انتخاب دانش آموزان پسری که بیشترین شباهت را در زمینه متغیرهای کنترل با دانش آموزان پسر تیزهوش داشتند همتاسازی شد. اما در مورد انتخاب نمونه از مدرسه راهنمایی پسرانه تیزهوشان با توجه به این که تنها یک مدرسه راهنمایی پسرانه تیزهوشان در شهرستان زاهدان وجود داشت. نمونه در دسترس عیناً وارد تحقیق شد.

¹ - Milgeram.R.M

² -Milgram.N

ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش ، مقیاس کنترل درونی - بیرونی راتر می باشد که اطلاعات مورد نیاز از طریق اجرای آن بر روی گروه نمونه تحقیق جمع آوری شد. این مقیاس شامل ۲۹ ماده است که هر ماده دارای دو جمله به صورت « الف » و « ب » است تعداد شش ماده بصورت خنثی است. (۱ و ۸ و ۱۴ و ۲۴ و ۲۷). نمره گذاری آزمون به این صورت است که اگر آزمودنی در قسمت «الف» در ماده های (۳ و ۴ و ۵ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۵ و ۲۲ و ۲۶ و ۲۸) پاسخ داده باشد. برای هر علامت یک نمره تعلق می گیرد و چنانچه در ماده های (۲ و ۶ و ۷ و ۹ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۳ و ۲۵ و ۲۹) در قسمت «ب» علامت زده باشد نیز برای هر مورد یک نمره تعلق می گیرد مجموع نمرات در دو قسمت نشان دهنده میزان کنترل درونی آزمودنی خواهد بود. به این ترتیب آزمودنی هایی که مجموع نمرات کمتری داشته باشد دارای مرکز کنترل بیرونی به شمار می آیند و بر عکس ، آنهایی که دارای مجموع نمرات بالاتری هستند از مرکز کنترل درونی برخوردارند.

نتایج

فرضیه اول : بین مرکز کنترل درونی دانش آموزان مدارس تیزهوش و عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۱ : نتایج ضریب همبستگی اطلاعات مربوط به فرضیه اول

پیشرفت تحصیلی	مرکز کنترل درونی	
۰/۴۹	۱	پسران تیزهوش
۰/۴۶	۱	پسران عادی

طبق نتایج مندرج در جدول ۱ ، در گروه دانش آموزان پسر تیزهوش بین مرکز کنترل درونی و پیشرفت تحصیلی آنها همبستگی مثبت وجود دارد که در سطح $(p < 0/01)$ معنادار است بنابراین فرض صفر رد می شود می توان نتیجه گرفت که هرچه مرکز کنترل دانش آموزان تیزهوش به طرف درونی بودن سوق پیدا می کند پیشرفت تحصیلی آنها نیز افزایش می یابد. در گروه دانش آموزان پسر عادی (ماتریس همبستگی بین متغیرهای جدول فوق) نشان میدهد که بین مرکز کنترل درونی و پیشرفت تحصیلی آنها همبستگی مثبت و معنادار است.

بنابراین می توان نتیجه گرفت که دانش آموزان پسر عادی که دارای مرکز کنترل درونی بالایی هستند پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند.
فرضیه دو: بین مرکز کنترل بیرونی دانش آموزان پسر مدارس تیزهوش و عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۲: نتایج ضریب همبستگی اطلاعات مربوط به فرضیه ۲

پیشرفت تحصیلی	مرکز کنترل درونی	
۰/۴۹	۱	پسران تیزهوش
-۰/۴۶	۱	پسران تیزهوش

طبق اطلاعات جدول ۲، در گروه پسران تیزهوش بین مرکز کنترل بیرونی و پیشرفت تحصیلی آنها همبستگی منفی اما معناداری در سطح ($P < ۰/۰۱$) وجود دارد.
بنابراین می توان نتیجه گرفت که هر چه مرکز کنترل پسران تیزهوش به طرف بیرونی بودن افزایش می یابد از پیشرفت تحصیلی آنها کاسته می شود. درگروه پسران عادی نیز بین مرکز کنترل بیرونی و پیشرفت تحصیلی آنها همبستگی منفی اما معناداری وجود دارد پس می توان نتیجه گرفت که با افزایش یکی از دو متغیر (مرکز کنترل بیرونی و پیشرفت تحصیلی) دیگری کاهش می یابد.
فرضیه ۳: دانش آموزان پسر مدارس تیزهوش از نظر مرکز کنترل درونی و بیرونی با دانش آموزان پسر عادی تفاوت دارند.

جدول شماره ۳: شاخص های توصیفی و خلاصه اطلاعات آماری آزمون t دو گروه (تیز هوش و عادی)

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای میانگین	t	سطح معناداری	درجه آزادی
کنترل درونی عادی	۶۰	۱۲/۷	۳/۸۹	۰/۵۳	۳/۶۹	۰/۰۱	۱۱۸
کنترل بیرونی عادی		۱۰/۳			۳/۶۹		
کنترل درونی تیزهوش	۶۰	۱۵/۰۵	۳/۰۲	۰/۳۹	۳/۶۹	۰/۰۱	۱۱۸
کنترل بیرونی تیزهوش		۷/۹۵			۳/۶۹		

نتایج جدول ۳، نشان می دهد که میانگین نمرات کنترل درونی پسران تیزهوش از عادی بیشتر است و با توجه به مشاهدات جدول فوق که t جدول با درجات آزادی می توان نتیجه گرفت بین دانش آموزان پسر تیزهوش و عادی از نظر مرکز کنترل بیرونی تفاوت معناداری وجود دارد و پسران عادی نسبت به پسران تیزهوش از مرکز کنترل بیرونی بیشتری برخوردارند.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی و مقایسه رابطه بین مرکز کنترل درونی و بیرونی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر مدارس راهنمایی تیزهوش و عادی است. نتایج حاصل به شرح زیر است:

فرضیه اول: بین مرکز کنترل درونی دانش آموزان پسر مدارس تیزهوش و عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که به موازات این که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بالا می رود، مرکز کنترل آنها به طرف درونی بودن سوق پیدا می کند از آنجا که دانش آموزان با مرکز کنترل درونی مسئولیت بیشتری را در مورد تحصیلات احساس می کنند و شکست هایشان را ناشی از عدم

تلاش و موفقیت شان را ناشی از توانایی های خود می دانند، لذا برای پیشرفت تحصیلی خود ارزش بیشتری قائلند. این نتیجه با نتایج پژوهش های پیشین در این زمینه همخوان می باشد. وایزمن (۱۹۶۸) پی بردند که همبسته های رفتاری کسانی که مرکز کنترل آنها درونی است شبیه همبستگی رفتاری کسانی است که نیاز به پیشرفت بالا دارند (بال، ۱۳۷۳)

شیخی فینی (۱۳۷۲) نیز در پژوهش های خود به این نتیجه رسیده است که میان مرکز کنترل درونی و پیشرفت تحصیلی بالا رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین مرکز کنترل بیرونی دانش آموزان پسر مدارس تیزهوش و عادی با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد. می توان گفت که دانش آموزانی که مرکز کنترل بیرونی دارند و مهارت در عمل را ترجیح نمی دهند، موفقیت و پیشرفت را ناشی از عوامل جدای از خود چون شانس، موقعیت، تصادف، دشواری تکلیف و دخالت دیگران می دانند و مسئولیت کمی در مورد تحصیل احساس می کنند. این نتیجه با نتایج پژوهش های پیشین در این زمینه همخوان است. فاررز^۱ و ویلسون^۲ (۱۹۷۲)، به نقل از جولیان^۳ و کاتر^۴، ۱۹۶۸ شنایدر^۵ (۱۹۷۲) نشان داده اند افراد با مرکز کنترل درونی مهارت در عمل را ترجیح می دهند ارزش بیشتری را برای آن قائلند و از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردارند. در حالیکه افراد با مرکز کنترل بیرونی هدفها و فعالیتهای وابسته به شانس و تصادف را برتر می دانند. افراد دارای مرکز کنترل بیرونی پیشرفت تحصیلی کمتری دارند.

فرضیه سوم: دانش آموزان پسر مدارس تیزهوش از نظر مرکز کنترل درونی و بیرونی با دانش آموزان پسر عادی تفاوت دارند. نتایج حاصل نشان می دهند که میانگین کنترل درونی گروه تیزهوش بیشتر از میانگین کنترل درونی گروه عادی است و در قسمت مرکز کنترل بیرونی میانگین مرکز کنترل بیرونی گروه عادی بیشتر از گروه تیزهوش است. در تأیید این نتیجه الکساندر نشان داد که افراد تیزهوش برتری خویش را ناشی از عوامل انگیزش درونی نظیر کوشش و بازخورد می دانستند و آنچه باعث موفقیت تیزهوشان می شود درونی بودن جایگاه

¹ - Phares

² - Wilson

³ - Jolian

⁴ - vater

⁵ Eshnaider

کنترل آنها است. همچنین ترخان (۱۳۷۲) مشاهده کرده است که دانش آموزان تیزهوش درون نگرتر از دانش آموزان عادی می باشند. علت وجود تفاوت بین مرکز کنترل درونی و بیرونی تیزهوش و عادی به این خاطر است که پسران تیزهوش به دلیل برخورداری از قدرت قضاوت و استدلال صحیح و عالی، اعتماد به نفس و استقلال فکری، تدبیر و احتیاط، علاقه به رهبری، استقامت و پایداری در رسیدن به هدف که همگی از خصوصیات و ویژگیهای افراد تیزهوش است گرایش به تعمق و تفکر دارند.

بنابراین با ویژگی های افراد با مرکز کنترل درونی بالا تطبیق می کنند در حالیکه گروه عادی به دلیل بالا نبودن ضریب هوشی ویژگی های ذکر شده گروه تیزهوشی را ندارند پس مرکز کنترل آنها نسبت به گروه تیزهوش بیرونی تر است. با توجه به تحقیق انجام شده چنین نتیجه گیری می شود که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از مرکز کنترل درونی تری برخوردارند که این امر ناشی از ویژگی هایی است که این دانش آموزان از آن بهره مندند خصوصیات همچون معتقد نبودن به شانس، استقلال فکری، استقامت و پایداری در رسیدن به هدف و... همچنین در نظریه راتر مرکز کنترل با باور شخصی در مورد منشاء و مبداء کنترل تقویت ارتباط پیدا می کند در مورد ادارک یک رویداد ویژه به عنوان تقویت، تفاوت های فردی وجود دارند، تحقیقات راتر نشان داده است که برخی افراد معتقدند که تقویت به رفتار خودشان بستگی دارد. در حالی که عده ای دیگر معتقدند که تقویت به وسیله عوامل بیرونی کنترل می شود. افراد دارای مرکز کنترل درونی دریافت تقویت را نتیجه کارکردها، رفتارها را ویژگی های خود می دانند اما افراد با مرکز بیرونی کنترل دریافت تقویت را وابسته بر افراد دیگر سرنوشت و شانس می دانند. مرکز کنترل بر رفتارهای ما تأثیر زیادی دارد، فردی با مرکز بیرونی کنترل که معتقد است که رفتار و مهارت های او در دریافت تقویت اثری ندارد، ارزش تلاش و کوشش را در پیشرفت درک نمی کند. پس با توجه به نظریه راتر و نتیجه بدست آمده از تحقیق چنین استنباط می شود که دانش آموزان تیزهوش به سبب برخورداری از هوش بالا، معتقدند که رفتارها و عملکردهایشان خصوصاً در امر تحصیل مستقیماً تحت تأثیر کنترل درونی اشان می باشد و در واقع شکستها و موفقیت هایشان می دانند و به این خاطر است که مصمم و با اراده و با همت خود را مسئول و تلاش زیاد در کارها جلو می روند و با یکبار

شکست مایوس نمی شوند و اگر موفقیتی کسب می کنند چون نتیجه تلاش خود می دانند بیشتر تلاش کرده و مستقلانه عمل می کنند و به این دلیل می بینیم که دانش آموزان تیزهوش به خاطر درونی بودن مرکز کنترل شان پیشرفت تحصیلی بالاتری هم نسبت به دانش آموزان عادی دارند.

منابع

۱. بال ، ساموئل (۱۳۷۳). انگیزش در آموزش و پرورش، ترجمه علی اکبر مسدد ، شیراز: انتشارات دانشگاه .
۲. بیابانگرد ، اسماعیل (۱۳۷۰). بررسی رابطه بین مفاهیم منبع کنترل، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی پسران سال سوم دبیرستانهای شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی
۳. سیف. علی اکبر (۱۳۷۱). روانشناسی پرورشی ، روانشناسی یادگیری و آموزشها، چاپ ششم ، تهران : انتشارات آگاه.
۴. شیخی فینی ، علی اکبر (۱۳۷۲) . بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت ، منبع کنترل و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مقطع متوسطه شهر بندرعباس، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی. تهران :دانشگاه تربیت مدرس.
۵. پیربلوطی، محمد (۱۳۷۴). بررسی رابطه پیشرفت تحصیلی و انگیزش و منبع کنترل در دانش آموزان سال سوم راهنمایی شهر کرد ،پایان نامه کارشناسی رشته روانشناسی. دانشگاه تهران.
۶. کریمی ، یوسف (۱۳۷۶). روان شناسی شخصیت ، چاپ سوم : نشر ویرایش.
۷. کریمی ، یوسف (۱۳۷۳). روان شناسی اجتماعی ، چاپ اول :انتشارات بعثت.
۸. مهدویان ، علیرضا(۱۳۷۴). بررسی ارتباط پیشرفت تحصیلی با مرکز کنترل و عزت نفس در دانش آموزان سال سوم دبیرستانهای شهر مشهد ، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی. دانشگاه تهران.
9. Alexander , Patricia A. (1985) *Gifted and Nongifter Student's Perceptions of Inteligence. Gifted Child Quarterly*, 29 (3) . (137-143)
10. Daniel , Larry – G, And – others. (1993) *Health Locus of Control and School Achievement In Middle School Students*. Vol. 827. (128-132).

11. Milgram , R.M. and Amilgram . N.(1976) Person Ality Characteristics of Gifted in Raeli Children. *Jourhal of Genetic Psychology* . Vol. 739. (185-194)